

פן י"ש בכם שורש פורה ראש ולענה

מכיון שישנם רבים מקוראי 'הכצעקתה' אשר אינם מכירים את יואל שילה מחבר הכצעקתה ואת שיחו, לכן ראינו לנכון ללקט מתוך ספריו פנינים, ע"מ שהקורא יקבל תמונה מלאה על דעותיו בכללות, ומתוך כך גם יתברר האם המחבר נכנס לנושא חמור זה של איסור תקרובת ע"ז, באופן ניטרלי בלא סימון המטרה וחיפוש כיצד להגיע אליה, או לא...

את ספריו המלאים ניתן לקבל בכתובת האימייל של המחבר: shiloyoel@gmail.com.

תוכן עניינים

ספר "בינה הגיגי"

- בהיתר השייט בקיאקים במקום של פריצות
- הסבר גודל המכשול שיש בלבישת שאל
- בהיתר הסתכלות על פנויה במקומות המגולים
- בצורת הצעת הנישואין הראויה
- בכללי הציות לפוסקים

"כעין תער" עמודים 78 ואילך

- בהיתר שימוש בכל מכוונות הגילוח (גם ליפט אנד קאט)
- בירור האיסור להוריד משם את החלקים הנ"ל של ליפט אנד קאט
- על דבר האיסור לגלח בסם

"אש תמיד" עמ' 76 ואילך

- על דבר איסור השתמשות בגנרטור בשבת

סת"ם בדפוס משי

- על העדפת סת"ם הנכתבים בדפוס משי, מסת"ם הנכתבים בכתובה הישנה.

ספר "הכצעקתה"

- על דבר איסור ההקפדה על שיער שאינו מהודו

מתוך הספר "צעד אחד קדימה" עמ' 14

- האם רבי נחמן מברסלב יש בו מן הקתוליות (catholicism)

ספר "ותשקוט הארץ"

- על איסור חבישת מטפחת

ספר "בינה הגיגי"

ספר זה הינו ליקוט של מאמרים ותשובות, המנוסח בסיגנון שו"ת. בספר זה בתחילה הכותב העלה נושאים מוכרים וידועים וסיכמם, והביא תקצירים של ספריו הקודמים. אולם בסוף הספר העתיק התכתבויות שלו בפורומים, אשר ליקט מתוכם את הראוי לדעתו להעלות לפרסום להלכה, ואותו סידר והציג ברבים.

שייט בקיאים במקום של פריצות

בחוברת 'בינה הגיגי' (עמ' 435) הסביר שהגם שהיה מי שאמר שיש בקיאים איסור של הליכה אחר אשה בנהר (ברכות סא.), או איסור הליכה למקום שנשים עומדות על שפת הנהר בשביל הכביסה (ב"ב נז:), ושייך שיראו שם נשים המגלות זרועותיהן, שחז"ל אמרו על זה שנקרא רשע, וק"ו פה שהוא יותר דומה לחוף מעורב ומסתובבים בבגדי ים פרוץ מרובה על העומד, אמנם הכותב הנ"ל פסק הלכה למעשה להיתר, ופירט ונימק פסק זה בחמשה טעמים כיצד אין הנידון דומה לראיה.

ונפרט דבריו בתוספת ביאורים ומקורות

טעם א' - ראשית, הכותב חתך ברוחב דעתו, ככל הנראה לאחר שעשה בירור מעמיק בנידון (וכבר ידוע לכל גודל כשרונותיו הברוכים בענין חקר המציאות בנידון המתרחש בהודו), שכל הפרוצות הַשְּׁטוֹת בקיאים הינן תמיד רק פנויות!! (וצ"ל דהא דמצינו דפעמים באות שם משפחות שלמות, ולכאורה בכל משפחה שייך שיהיה שם גם אשת איש, צ"ל דהלך אחר הרוב), ואף שגם הסתכלות בפנויה אסורה, כמפורש במס' ע"ז כ.¹, אולם זה דווקא כשיש חשש שמא יבוא לידי הרהור, ובבגד ים כנראה אין חשש...

טעם ב' - עוד כתב שכל האיסור להסתכל אחר אשה בנהר הוא כמו שכתב תוס' "שהרגיל בזה סופו לבוא לידי ניאוף", ואף שלא דרשינן טעמא דקרא, אבל מסתמא יש ללמוד מכאן היתר לכמה פעמים בודדות. ואף שבגמ' בברכות מבואר שישנן ב' מימרות שונות, חדא הא דאסור ללכת אחרי אשה, ועוד מימרא שהעושה כן יורש גהינום, ורק על המימרא השניה כתבו תוס' שמירי ברגיל לעשות כן, ולכאור' אין בכלל זה היתר ללכת אחרי אשה באקראי, מכל מקום צ"ל שגם איסורים ממש מצינו לפעמים שמותר לעבור עליהם באקראי.

טעם ג' - ואף שלכאורה איכא דרכא אחרינא, והיא לוותר ולא ללכת כלל לשייט הקיאים, אולם אינו נקרא דרכא אחרינא, כיון שכך הוא פשוט יפספס את הקיאה היקר עם כל הנוף הנפלא, ולכן אין זה נחשב איכא דרכא אחרינא. והדברים מבוארים באגרות משה שכתב שהאפשרות לא ללכת ברחוב כלל, ולהישאר תמיד בבית, אין זה נקרא ליכא דרכא אחרינא. ואף שהאגרות משה (אבן העזר ח"א סי' נו) עצמו כתב מפורש שלא ללכת לטיול זה כן נחשב איכא דרכא אחרינא, וצריך לוותר על הטיול. אולם יש לצדד שזה באמת נקרא צורך גדול. וע' בעמ' 437 שהטיב הכותב להגדיר את זה במילים אלו "צורך אמיתי בהנאה ממקומות טבע נאים, והוא הקרוי ליכא דרכא אחרינא", וכנראה ישנו איזה חילוק עמוק בין 'טיול' לבין 'הנאה ממקומות טבע נאים', ומי שלא מבין אי אפשר להסביר לו...

טעם ד' - אכן יש שם הרבה פריצות, אולם יש גם הרבה פריצות ברחובות!!! ולכן זה מותר! ואף שבשייט יש גם את ה'מצב רוח' של הבנות שגורם לקלות ראש ומנהגן לצרוח בקול, "וזה מגרע את הניסיון" [ודבריו פה

¹. ובענין מה שציין שם לרש"י שכתב שבהולך אחר אשה בנהר מדובר באשת איש, ראשית היעב"ץ במקום אומר מפורש שלא דווקא והוא הדין פנויה (וע"ע ביעב"ץ ווגשל אריכות בדבר). וכן המהרש"א כותב שזה בא לאפוקי מאשתו, שהגמ' לפני זה אמרה שאסור ללכת אחרי אשה, ואפי' אשתו, קמ"ל שמה שכתוב שההולך אחר אשה בנהר אין לו חלק לעוה"ב, זה לא נאמר באשתו. ועוד שבפוסקים זה מוסכם שההלכות המובאות בשו"ע אהע"ז סי' כ"א סעיף א', הם גם בפנויה (עי' בב"ש שם).

פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

צ"ע טובא, ונראה דיש לגרוס בדבריו "מוסיף על הניסיון", אבל עדיין יש לו חלק לעולם הבא (עי"ש בדבריו).

טעם ה' - והגם שהוא מסתכל על הנוף והוא רואה חלק מגופן של הנשים, אבל כנראה הגמ' מדברת רק על מי שמסתכל בערווה ממש, ולא במי שמסתכל בנוף ש"במקרה" יש שם גם הרבה גילויי ערווה.

ואלו דבריו:

שמעתי אומרים שהשט בקיאיאק במקום שיש בו נשים נכשל במ"ש חז"ל 'העובר אחורי אשה בנהר - אין לו חלק לעוה"ב', וכן דומה הוא למי שהולך במקום שהנשים מכבסות ומתגלה חלק מגופן, ויש לו דרך אחרת ללכת בה, ומסתכל בהן - שהוא נחשב רשע, ובפרט שבקיאיאקים הרי מדובר לעתים במקום מכוסה שמתגלה לפתע - שבודאי יותר מסוגל לגירוי מאשר במה שחשוף לגמרי.

אמנם, **לא הבנתי את ההכרח לדמיון בין קיאיאקים לעובר אחורי אשה בנהר**, שהרי רש"י פירש שגמ' זו עוסקת באשת איש - ושם בד"כ נמצאות פנויות, שאיסור ההסתכלות בהן אינו אלא ממדת חסידות; וכתב תוס' שמדובר במי שרגיל בכך - כי סופו לבא לידי ניאוף - ואינו דומה למי שנמצא שם פעם בשנה; ובפרט שלביאורי המפרשים (עפ"י תוס' בע"ז) - הגדרת 'דרכא אחריתא' היא רק כששתיהן שוות - אך אם בכל מקום שיש קיאיאקים יש גם בנות - נחשב שאין דרך אחרת, שאז זו רק מדת חסידות שלא להסתכל בהן [ומה שיכול שלא ללכת למקום הקיאיאקים - לא הופך זאת לליכא דרכא אחריתא]; אמנם, ראה אג"מ (אה"ע א' נ"ו) שכתב 'צריך לומר דכיון דהאיסור הוא רק משום חשש שיבוא לידי הרהור רשאי לסמוך על עצמו שייסיח דעתו מהן ולא יהרהר מחמת שישתכל בהן כשיש לו צורך ללכת שם לצרכי פרנסתו וכדומה ואינו מחוייב לחשוש ע"ז ביותר ולהפסיד ממונו ולמנוע משאר צרכיו, ורק כשאין לו צורך לעבור כאן כגון באיכא **דרכא אחריתא וה"ה כשאין לו צורך לילך שם דהולך רק לטייל** שאף בליכא דרכא אחריתא הוא אסור לסמוך על עצמו שייסיח דעתו דהא זהו האיסור ונשמרת שלא יסמוך על עצמו לומר שלא יהרהר אבל במקום צורך רשאי לסמוך שלא יהרהר' - ולפ"ז צריך לאמוד את מדת הצורך שיש בזה; ועוד, יש שביארו שהבעיה היא רק בכך שמכניס עצמו למקום סכנת הרהור ולא תהיה לו שמירה מן החטא]; ועוד, הרי שם התגלות הפריצות לא גרעה מהליכה ברחוב בעיר מעורבת - שהיא מקרית ולא מכוונת, ואף שמצב הרוח שיש שם לבנות, ומנהגן לצרוח בקול מגרע את הניסיון - אולם עדיין אין זה בכלל 'אין לו חלק לעוה"ב'; ובפרט שבגמ' מדובר במי שמסתכל בנשים - ולא במי שמסתכל על הקיאיאק הנהר והנוף ובמקרה רואה גם חלק מגופן ע"ה.

ולאחר שהתברר בראיות רבות ומוצקות, שאפילו בבגדי ים של נשים פרוצות המשייטות בקיאיאקים אין לחשוש כלל שהן מביאות לידי הרהור, ואפילו אין איסור 'ונשמרת' ללכת לשם, עתה נבוא לברר מהו המכשול הגדול והנורא שכן קיים בזמנינו בענייני צניעות, שעליו נודעק הכותב על כך שהוא מביא את כולם לידי הרהור, רח"ל.

בספרו הנ"ל בינה הגיגי בעמ' 497 זועק מרה על הפירצה הגדולה של נשים המכסות עצמן ב'שאלים', היינו שהנשים לובשות על עצמן 'אהל'!! רח"ל!! ולחיוזק הענין הביא הכותב מעשה מחריד המזעזע כל לב, במשפחה שהגיעו בנותיהן לקבר רחל לבושות ב'שאל' המחריד, והוא קיבל עדויות נוראות שממש כולם שם נכשלו מזה!! שומו שמים! ומסתמא מדובר באנשים בעלי לב חזק, שכל המראות בקיאיאקים אינם אצלם לכולם, אולם כשהגיעו נשות ה'שאלים' - הם הוכרעו ונפלו בקרב, ולא הצליחו לשלוט על יצרם ר"ל!!

פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

לפניכם צילום דבריו:

(שילה, במכתב לידיד שאשתו לובשת שאל) בדיוק סיפר לי כעת ידיד שהיה בקבר רחל, והגיעה משפחה של 'אהלים' כלומר השאל הנראה כאהל, ולא היה אחד שלא התבונן בהן, וכשאחת הילדות הושיטה את ידה מחוץ לאהל כדי ליטול שתיה - ראו את הזרוע החשופה שלה הרבה מעבר למרפק. חז"ל בחכמתם קבעו שאסור להסתכל בבגד של אשה גם כשהוא תלוי על החבל, כשמכיר אותה, מאחר וברור שראש גברי צריך רק התחלה של כיוון כדי להשלים את ההרהור בה, ואינו צריך תמונה שלמה שלה כדי להרהר בה.

ואני שוב מדגיש את הראיה - הרי כשרואה טפח מאשה במקום שאינו מורגל בראייתו - עדיין מה בסך הכל ראה, מעט עור של הזרוע, ומה בכך, הרי סוף סוף לא ראה שום דבר 'ערוותי', ועם זאת מבואר כאן שזו לא סיבה להקל, כי די במקצת משיכת הדמיון [שמתעוררת מחמת ראייה שאיננו מורגל בה] כדי שכל חיצו הדמיון ינעצו באשה זו. אשר על כן, כשהראיה פוגעת במראה מוזר של אהל מהלך, ומצטרפת לזה הידיעה שמאחורי האהל הזה שוכן אדם ממין נקבה - מיידית הדמיון עלול להיות מופעל כלפיה, ואין שום חשיבות לכך שפניה מכוערות ושאבריה מוצנעים - שהרי לכח המדמה יש גם יכולת חדירה וגם יכולת השלמה וגם יכולת המצאה - ולא מתחשב בכיעורה הבלתי נראה או במה שקימוריה לא נראים.

הבאנו פה קטע קטן מדבריו, מכיון שמשם ואילך ירד הכותב לפרטי צורות שונות של פריצות בפירוט רב, **תוך כדי דברי ניבול פה נוראים** לצורך הסבר המכשלה של נשות השאלים. וגם פה ניתן לראות בגודל כוחו של הכותב לרדת לעומק העניין ולחקור אחר המציאות בתורת ההרהור, כיצד אדם מהרהר באשה הנקראת בדרכו, ואלו מחשבות בדיוק עוברות לו בראשו, ואיזה מראה באשה בדיוק גרם לו להגיע למחשבות אלו, והכל הציג בבהירות מופלאה כנראה מתוך גילויים שמימיים שהרי סוד ה' ליראיו.

נקודה נוספת העולה מתוך דבריו הנפלאים של הכותב על עוון נשות השאלים, והיא - "חז"ל בחכמתם קבעו שאסור להסתכל בבגד של אשה גם כשהוא תלוי על החבל וכו'", שכנראה משום כך אין שום חשש בנשות הקייאקים, מכיון שהם מאוד מקפידות על חשש זה... וד"ל...

שוב הביא הכותב ראייה נפלאה לשיטתו (ותשקוט הארץ עמ' 32) שדווקא השאלים מביאים לידי הרהור! מדמצינו בפשוטו של מקרא שהגם שתמר כסתה פניה, עדיין יהודה נכשל בה, וע"כ הכיסוי לא עוזר. ומי שחושב אחרת, פשוט אינו מבין כיצד הרהורי האנשים עובדים...

ולדבריו נמצא יישוב נפלא בדברי חז"ל (סוטה י:): ששאלו "משום דכסתה פניה חשבה לזונה? א"ר אלעזר: שכסתה פניה בבית חמיה", ולפי דבריו איננו צריכים להגיע לדוחק זה שכסתה פניה בבית חמיה, כיון שהתברר שדווקא הכיסוי אינו אלא מנהג הפרוצות ולכן חשבה לזונה.

להוכיח את עקרון זה ממה שמצאנו "וַתִּסֵּר בְּגָדֶיהָ אֶלְמָנוּתָהּ מֵעֲלֶיהָ וַתִּכְסֶּה בְּצַעֲרָהּ וַתִּתְעַלֵּף וַתִּשָּׁב בְּפֶתַח עֵינָיִם אֲשֶׁר עַל דְּרָךְ תִּמְנָתָהּ... וַיִּרְאֶה יְהוָה וַיִּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה... וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל הַדֶּרֶךְ" ופירש"י שתמר כסתה פניה שלא יכיר בה, ובכ"ז יהודה חשבה לזונה מאחר וישבה בפרשת דרכים - ולמדנו מכאן שכיסוי הפנים לא גרם שיהודה לא יטה אליה מאחר והישיבה בפרשת דרכים מעוררת. בחוברת "צעד אחד פנימה" השיג על דברי שאף אם אשה הלובשת שאל היא חריגה אולם דומה היא לעמוד חשמל חריג שאינו גורם משיכה ~ ויש להשיב על דבריו שגברים נמשכים לאשה לא רק בעקבות צורת גופה אלא גם בעקבות דבר המזכיר אותה, כפי שחז"ל אסרו להסתכל על בגדי צבע של אשה שמכירה (ע"ז כ:): או ללכת אחרי אשה ברחוב [גם במנס שמסתבר שהנשים נהגו ללבוש בגדים צבעים לפחות כמו שאל], ומה שכתב "צא וראה מהי תחושת האנשים בזה" מוכיח שלא שוחח עם האנשים הגרים במקום שלבוש זה הוא חריג - הרוגזים על לבוש זה.

פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

וכן ניתן לבאר ע"פ יסודות גדולים אלו גם את המעשה עם בועז ורות המובא בגמ' שבת קיג.; שהגמ' שואלת "וכי דרכו של בועז לשאול בנערה (רש"י: כל נערות שרואה היה דרכו לישאל מי הן? א"כ מסתכל בהן היה), אר"א דבר חכמה ראה בה וכו' במתניתא תנא דבר צניעות ראה בה עומדות מעומד נופלות מיושב (רש"י: אותן שנשרו מן הקוצרים לוקטת מיושב ואינה שחה ליטלן משום צניעות)", ולפי מה שלימדנו הכותב ניתן לומר בפשטות, שבועז ראה בה דבר שנהגה שלא כמו כל הנשים, ודבר זה הוא פריצות נוראה, ולכן בועז נכשל בה. ואע"פ שאין דרכו לשאול בנערה, אבל בכאלו פרוצות הוא נכשל... רחמנא ליצלן מהאי דעתא...

וכן אחד מן הדברים הגדולים ביותר שהציל אותנו הכותב, הוא בהיתרו להסתכל על נערות מחוסרות לבוש (בראיה 'לפי תומו'...) ללא שום נקיפות מצפון, בספרו בינה הגיגי עמ' 432. ונימוק דבריו הוא שהסיק ע"פ הרמב"ם בפירוש המשניות שכל האיסור להסתכל על פנויה הוא רק מידת חסידות (אמנם ברמב"ם זה, כבר נגעו בו גדולי הפוסקים, וכן הרמב"ם עצמו ביד החזקה פסק לא כך, וכן זה נסתר מכמה וכמה גמרות וכו', אך כח דהתירא עדיף כידוע), והאריך הכותב להוכיח שגם אם היא נדה אין לחלק... אמנם כל הפוסקים לא כתבו כן (ועי' משנ"ב סי' ע"ה ס"ק יז), וכתבו שהוא איסור גמור להסתכל על פנויה (במקומות המכוסים אסור גם לפי תומו) וק"ו אם היא נדה, אך כנראה הם לא ראו את ראיותיו של הכותב.

והוסיף הכותב בחכמתו המופלאה כדרכו בקודש, שהנזהרים בשמירת העיניים בערים חילוניות הם הם הבעייתיים!!!

לאור זאת יש מקום לומר שבדורנו שהדריים בערים מעורבות מורגלים ביותר בראיית נשים ההולכות בגילוי שוק זרוע ושער, וכן נחשפים לשמיצת שירת נשים באמצעי התקשורת המצויים לרוב בחדרי ההמתנה בקופת חולים ובאוטובוסים וכדו' - אף שיש להם להזהר ביותר שלא להסתכל בזה וק"ו שלא להנות מכך - אולם אי אפשר לאסור עליהם ללמוד בפיהם באוטובוס אף שפרוצות אלו נמצאות לפניו, ואין לחייבם לתקוע ראשם ברצפה כשהולכים ברחוב, אלא יתחזק בכל כחו שלא להסתכל ושלא להנות [יודעים דברי הגר"ח מוולח'ן המובאים בכתר ראש (קצ"ה) שככל שמתעסקים בשמירת העיניים היצה"ר מותגבר 'הסתכלות עריות ושחתן אמר: זה הכלל כל מה שיגדור את עצמו ויפרוש מראיה - אח"כ אם יראה ויביט - יבער בו היצר כאש, אלא כשדעתו לילך בשוק יתפלל ויבקש רחמים לבל ישל ח"ו בשום נדנד חטא והרהור עבירה ר"ל, אלא יש להתייחס ליצר זה כמאן דליתא, ואמר לי מודה הוראה מובהק 'שמירת העינים צריכה להעשות בצורה שאינה מורגשת, וכך נהגו הגדולים שלא להתייחס וכלל לא לשים לב אם היתה זו שואלת או שואל; הגדרת 'ליכא דרכא אחריתא' המתירה ללכת למקום שמתגלים בו גם מקומות המכוסין של נשים (ב"ב ר"ז: - אינה כשאינו יכול להכונע מללכת לשם, אלא כשאין לו דרך אחרת להגיע למקום שמוענין להיות בו, ראה בע"ז מ"ח: דאסור לעבור תחת אילן של ע"ז המיצל על ה"ד כשיש דרך אחרת, וכתב"תוס' ד"ה אי' דירכא אחריתא - פי' קצד כזה, דאי בעינן למימר אפילו ארוך יותר - אם כן אין לדבר סוף, ואכמ"ל]; אם היתה בראיה לפי תומו של נשים מגולות כפי המורגל אצל הפרוצות - איסור דאורייתא של 'ונשמרת', הרי שהיינו מחוייבים למסור כל ממוננו כדי שלא ללכת ברחוב ושלא להכנס לבנק בעיר מעורבת, ואף בעיר חרדית מצויה לעתים ראיית מקומות אלו, וכמדומה שלא מקובל לחשוש לכך עד כדי כך.

עוד ידועים דברי המשנ"ב (סי' ע"ה ס"ק י') שבמקום שהדרך ללכת כדרך הפרוצות, כמו בגילוי שוק או בגילוי השערות, כיון שמצד הדין הן צריכות לכסות את ראשן, והיא גם דת משה, ממילא הוי ערוה ואסור לקרות ק"ש כנגדן. והקשה הכותב מאי שנא משערות של בתולות שכן מותר לקרות כנגדן, ומחמת זה חידש הכותב שכל דברי המשנ"ב אינם אלא כשהצנועות המשיכו ללכת כדין, אבל אם גם אצל ה'צנועות' נוהגים בפירצה זו, גם המשנ"ב מודה דלית לן בה...

מן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

ודבריו מוכרחים מאוד, כי אם גם הצנועות לא נוהגות כדין, לשיטתו פשוט שאסור לאחת להחמיר ולנהוג כדין, כי זהו גופא הפריצות, ממילא לדבריו ברור שאם כולן הולכות בגילוי הגוף אזי כולן מחויבות לעשות כן מטעמי צניעות, והמחמירה בזה פרוצה תיקרא, כדבריו לעיל. (ולפי זה ניתן לפלפל שבכל פירצה שנוצרה, הרי זה נקרא שזה התקבל אצל הכשרות, שהרי רמת כשרות הנשים תלוי ברמת צניעותן, ורמת צניעותן תלויה ברמת שכיחות מלבושן, ומכיון שנכנסה הפריצה, הרי המיעוט הוא כבר מוגדר כפרוץ, וא"כ שוב אינן מן הכשרות.... ודו"ק)

אמנם כתב רבינו המ"ב (ע"ה י', ולא הביא לדבריו מקור) 'ודע עוד דאפילו אם דרך אשה זו וחברותיה באותו מקום לילך בגילוי הראש בשוק כדרך הפרוצות - אסור, וכמו לענין גילוי שוקה דאסור בכל גווי... כיון שצריכות לכסות השערות מצד הדין, ויש בזה איסור תורה מדכתיב ופרע את ראש האשה - מכלל שהיא מכוסה, וגם כל בנות ישראל המחזיקות בדת משה נזהרות מזה מימות אבותינו מעולם ועד עתה - בכלל ערוה היא, ואסור לקרות כנגדן, ולא בא למעט רק בתולות שמותרות לילך בראש פרוע או כגון שער היוצא מחוץ לצמתן - שזה תלוי במנהג המקומות', ולא זכיתי להבין את עומק דבריו, כי אם היתה כוונתו לאשה שדרכה לכסות את שערה ועתה הוא מגולה - היה נחשב כמקום המכוסה שהתגלה, אבל כשדרך נשים אלו ללכת בגילוי השער - במה שונה שערן משער הבתולות, ומה בכך שמחויבות לכסותו מן הדין ועוברות על הדין ברגל גסה? וה' יאיר עיני.

אלא שחושבני שיש לסייג את הדברים, שכל מה שכתבו המ"ב והחזו"א שפריצת הפרוצות לא מתירה את החשבת המקום כ'ערוה' מאחר ומחויבות בכיסוי מן הדין, וגם הצנועות עדיין ממשיכות להזהר בזה - לא מיירי אלא כשהצנועות עכ"פ מחזיקות בזה, אולם סוג שינוי שהתפשט גם אצל הצנועות ביותר - יש להחשיבו כמקום גלוי, כגון מה שכיום אף הצנועות ביותר מורגלות בגילוי היד בין המרפק לכף היד, ובכיסוי הרגל בגרב ולא בשמלה, ובכיסוי השער בפאה [צנועה] - אין בזה שום 'ערוה' אף אם גילוי זה לא היה מקובל פעם. ואין להשיב שזאת התורה לא תהא מוחלפת ואלו הן 'תקנות קבועות' המחייבות גם בזמנים שהורגלו בזה ביותר - כי אין לך בהלכות הללו אלא המורגל באותו מקום ובאותה תקופה, וראה לשון רש"י (סוטה מ"ח.) שגם בקול באשה יש חילוק בין סיטואציה

עוד קטע מאלף לימד אותנו הכותב, שכל דבר שהחילונים או המסורתיים עושים, כנראה זהו דבר טוב. דבריו נסובו סביב מנהגם בפגישות בין בחור לבחורה, לתת טבעת לשם 'הצעת נישואין'.

והיה מקרה באחד ששאל האם את מסכימה להתחתן איתי, והיא ענתה כן, ומיד נתן לה את הטבעת, ודנו בזה ברבנות הראשית' שמא יש כאן חשש קידושין, וגם הכותב דידן חיווה דעתו בענין. אבל בעוד שרבני הרבנות הראשית בחרו להזהיר ולהתריע למנוע ממנהג זה, הכותב בחר בדרך שונה, ומחה ברבנים המתריעים הללו, ואלו דבריו בעמ' 517 :

ומזרה בעיני ההתראה שהתרו בסוף 'שיש להזהיר ולהתריע בשער בת רבים שראוי להימנע ממנהג זה של "הצעת נישואין" על ידי מסירת טבעת מיד האיש ליד האישה, הן מחמת דיני נידה האוסרים מגע בין גבר לאישה, והן מחמת החשש שעלול ליצור מעשה זה בתנאים מסוימים שיכול לבוא לידי חשש קידושין וח"ו מכשול גדול של אשת איש וממזרות לאחר מכן' - שלא הבנתי מה הם רוצים, דבשלמא יש להתרות שלא יעשו צחוק מקדושין לקדש בחורות בדרך צחוק, אבל כשמציע ברצינות להנשא לו - מה הוא אמור לעשות? לא להציע לה להנשא? לשלוח שליח? לא לתת מתנה לגודל חשיבות האירוע? להזמין אותה למסעדה כדי שלא יצטרך לתת תכשיט?

פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

ואגב נושא הקיאקים, זכינו ליסודות גדולים בענין פסק ההלכה, איזה רב ראוי לפסוק ועם איזה מניעים. וכיצד אנו אמורים לשפוט את הפסקים של גדולי ישראל ורבניהם, מי מהם נגוע ולמה, והאם הטעמים שהם אומרים לדבריהם אלו דברי אלוקים חיים, או שמא הם שקרים גסים שסה"כ מוליכים שולל את הציבור מחמת האג'נות שלהם.

אלו דבריו בספרו בינה הגיגי בעמ' 436 ←

ואנו לא נדע מה כוונתו בנוגע לשמירת העיניים, האם הוא מתכוון שישנם אנשים שאצלם הקיאי"קי הם חיוורי, או שמא יש להם שא"ל בנעורת. אבל גם לדברים אלו, צ"ע מדוע אין לחוש שבקיאקים תהיה אחת עם שאל רח"ל. וצ"ל שזהו דבר שלא שכיח, א"נ אכן בכזה מקרה איכא דרכא אחרינא, ומחובתו לעבור מיד לצד אחר מקום שאין שם נשים פרוצות, אלא רק מאלה המקפידות לא ללבוש שאל...

ובכל אופן לגופם של דברים, בליקוט מזערי המובא במאמר זה, יכול לראות כל אחד כיצד הכותב מגבב חומרות ע"ג חומרות וספקי ספיקות של בעיות על כל מי שמחמיר באיזה דבר שיש בו ריח של יר"ש, כך שלא נראה שדרך כתיבתו היא רק ואך "ניתוח של נושאים" בלבד, אלא בכל מקום אשר חפצו ותאוותו להקל, צירף הרבה השלכות לחומרת המחמירים, ובמקום שישנן השלכות למקילים, פתאום הוא נהיה "עניני בלבד"...

תפקידים; אמנם, אני לא רב, אלא אברך שכותב מאמרים הנראים כהלכתיים; במאמרים שלי יש ניתוח של נושאים - מה לענ"ד כוונת חז"ל והראשונים, ולא התפקיד שלי לערבב במאמר מה עלול צאת מכך; כשמערבבים בדיון ההלכתי את השיקול הרבני - אין לדבר סוף, אתה מוצא שהרב וואזנר אסר לנשים לנהוג, והביא ראיה מרכיבה על בהמה - וההשוואה הרי לגמרי לא במקום, אלא שהוא החליט משיקולים שונים שלא ראוי שנשים תנהגנה, אתה מוצא שאותו שליח רצה להלחם בפאות ועירב את דעותיו האישיות בהצגת הנתונים לגבי תקרובת ע"ז, וכו' וכו' - הספרות הרבנית מלאה תערובות של אג'נדה עם דיון ההלכתי הטהור. אני לא נמצא שם; לא יתכן לכתוב על שמירת העיניים ולהעלים מהציבור שאיסור הסתכלות בפנויה פחות חמור ממה שמציגים אותו - זה עיוות. עם זאת - ונשמרת מכל דבר רע מחייב את האדם להכיר את עצמו ולדעת היכן הוא במצב של 'קאקי חיוורי' והיכן הוא במצב של 'אש בנעורת', אך זה לא קשור לדיון מה חומרת איסור ההסתכלות בפנויות, ולא יתכן לקשור אותם זה בזה. רב יכול להחליט להורות בעירו שלא יהיו גנרטורים מהחשש שמא ישתמשו בנכרי שלא כדין כדי להפעיל אותם במקרה של תקלה, אבל אסור לערב את שני הדברים כאשר הדיון הוא רק השימוש בחשמל בשבת, או רק השימוש בנכרי בשבת, זה פשוט זריעת כלאים. מי שרוצה לתפוס אותי בשגיאות כדי להוקיע אותו - יחפש בנרות, אז מה?

מן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

"כעין תער" עמודים 78 ואילך

ידועה סוגית מכונות הגילוח, אשר רוב ככל גדולי ישראל² הורו שיש איסור דאורייתא בכל סוגי המכונות, ואמנם מרן בעל האג"מ זצ"ל התיר מכונות מסוגים מסוימים, אבל ידוע מכל תלמידיו וממשיכי דרכו שהוא נתן הרבה תנאים להיתר זה, וכולם מסכימים שחייבים להסיר את 'הליפט אנד קאט' (lift & cut), שבוה לא שייך את ההיתר של האגר"מ, וכך העידו בשם בעל האגרות משה בעצמו³.

והמדקדקים שרוצים להסיר את הזקן באופן שאין בו שום ספק, תמיד דקדקו להשתמש במשחה כתחליף למכונה (והיתר הגילוח בסם כבר מבואר בראשונים במסכת מכות).

בחוברת זו, הכותב דידן, יצא לדון להיתר בכל סוגי המכונות, גם אלו שהמתירים אסרו, ולא נחה דעתו עד שכתב שיש חשש בהסרת ה'ליפט אנד קאט', ועדיף שלא להסירו כלל. כמו כן עם כל הכוחא דהיתרא שניחון בו הכותב, עדיין מצא כל מיני חששות בשימוש בסם, ולדעתו רק בשימוש במכונה זה מותר בלי חשש.

מכונות שהן כמספריים: לאור המתבאר שמעיקר הדין מותר לגלח את הזקן במספריים שמשחיתות יש ללמד זכות על המגלחים במכונות גילוח שעקרון הפעלתה הוא כשל מספריים ולא כשל תער - כלומר שהסכין אינה מסוגלת לחתוך שער ללא סיוע הרשת [ניתן לבדוק זאת על ידי פירוק הסכין מהרשת והעברתו על שער היד], וזאת אף כשהסכין נוגעת בעור ולכן שאריות השערות אינן ניכרות - דוגמא לזה הן מכונות גילוח פיליפס שלפני דגמי 6000. בחלק ממכונות גילוח אלו יש התקן הרמה [Lift & Cut] הגורם לשאיבת השער לתוך המכונה כך שהגילוח מתבצע ממש על העור, ויש שהורו שהיתר הגילוח מותנה בפירוק התקני ההרמה, אמנם מאחר וההפרש בין תוצאת הגילוח עם או בלי התקן ההרמה הוא מיקרוסקופי ואינו נראה שבהפרש זה יש נפ"מ הלכתית - נראה שבמכונות אלו אין צריך לפרק את ההתקן, ואדרבה - ככל שבתהליך החיתוך משתתפים יותר גורמים דומה המכונה יותר למספריים מאשר לתער. מאחר ויש מהפוסקים המאחרים שייחסו לחת"ם סופר שאסור לגלח במספריים שמשחיתות - לכן ההוראה הרווחת היא שלא לגלח את הזקן במכונות גילוח שמשחיתות.

² לא עת האסף, אבל נציין מקצתם. החזו"א, הג"ר אהרן קוטלר, הגר"י קמנצקי, המנחת יצחק, הגרא"מ שך, הקהילת יעקב, הגרש"ז אוירבך, הגרי"ש אלישיב, הגר"נ קרליץ, הגר"מ שטרנבוך, הגר"ח"ק, הגר"ש הלוי וואזנר, הגר"ח"פ שיינברג כו'.

³ כן מובא בגליון הלכה ברורה בשם הגאונים הגר"י בעלסקי, והגר"ד פיינשטיין, וילחטו"א הג"ר ראובן פיינשטיין, שהעידו שבעל האג"מ לא התיר המכונות עם ליפט אנד קאט, וככה מקובל בכל עולם הישיבות בארה"ב, שאלו שמקילים להשתמש עם מכונות גילוח כולם מקפידים להסיר כנ"ל.

פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

יש לדון בהיתר השימוש בסם: אמנם לדעת הפוסקים שהבינו שכוונת החת"ם סופר לאסור להתגלח במספריים משחיתות ולכן אוסרים להתגלח אפילו במכונת גילוח הפועלת לפי העקרון של מספריים - הרי שהחשיבו כתער כל אופן שמשולבים בו גילוח והשחתה, ולדבריהם יש לדון אם מותר להתגלח באמצעות משחה אף כאשר אין מסירים את השערות בדבר חד, שהרי הדבר פשוט שהשימוש במשחה גורם להשחתת השער מאחר ולא נשארות שאריות, ומקום הדין הוא אם השימוש במשחה מוגדר כגילוח לפי ההגדרות שהתבארו בעמוד

הסברא שהמסת השער נחשבת גילוח: אמנם יש מקום ללמוד שכוונת הגמרא שמה שנזיר מצורע ולויים שסכו שערן בנשא לא קיימו את מצות התגלחת אינו מפני שהמסה בסם אינה נחשבת גילוח, אלא לעולם היא נחשבת גילוח אך אינה נחשבת "גילוח בתער" ולכן אף שמצורע נזיר ולוויים אין מקיימים את מצות התגלחת על ידי שימוש בסם - אין זה אלא מפני שמצותם לגלח בתער והמסת השער בסם אינו נחשב כתער, אבל כלפי איסור תגלחת הזקן שאינו צריך להיות דוקא בתער [לדעת הפוסקים שהבינו כן בדעת החת"ם סופר (ולעיל בעמ' 36 התבאר שלענ"ד כוונת החת"ם סופר לא היתה לאסור בכך)] - יתכן שהמשתמש בסם נחשב שגילח וגם השחית אף אם לא חתך את השערות המומסות במכשיר חד, ואכן בשו"ת קול מבשר (א' י"ט) הסיק שיש לאסור לגלח את הזקן בסם מאחר וקשה על דברי הריטב"א הנו"ב והברכי יוסף [שסברו שסך נשא אינו בכלל גילוח הזקן] שכל שאמרו הוא רק שאין מקיימים בסם מצות תגלחת מצורע כי סם אינו תער או כי משיר את השער רק לאחר זמן או כי הוה מצוה מיוחדת במצורע ובעינן כולה מכח אדם ולא ע"י סם או כי מיירי בסם הגורם שהשער לא יחזור ויצמח ומדובר שהנזיר והמצורע סכו ממנו לפני הזמן וממילא ביטלו את מצות התגלחת - אולם לגבי איסור גילוח הזקן אכתי יאסר לגלח בסם כי יש להוכיח שסך נשא נחשב מעשה, ושהוא מעשה גילוח; וכן אסרו לגלח את הזקן בסם גם בכמה ספרים [שו"ת מן השמים לרבינו יעקב בעל התוס' (סי' ל"ו), הרב פיאמיטא (מובא בספר פחד יצחק אות פ' ערך פאת הזקן), שו"ת שמש צדקה (יו"ד ס"א) בשם חמיו, בית הלל (יו"ד קפ"א), ובשו"ת מכתם לדוד (כ"ח) כתב שלא ימנע לפחות מאיסור דרבנן וקרוב לבוא לידי איסור דאורייתא], ומאחר ורבים אוסרים לגלח את הזקן במספריים כעין תער וקצתם מחמירים אף בסם, וכן אנו נוהגים - אפילו אם הלכה כמתירים אולם אבותינו

Re: מכונות גילוח בהלכה

📧 על ידי חיים שאול « ה' יסגר 30, 2020 1:27 pm

ה"י השבוע ישיבה בבי"ד של ר' נסים ואמור לצאת מכתב על המכונות

Re: מכונות גילוח בהלכה

📧 על ידי יואל שילה « ה' יסגר 30, 2020 6:08 pm

גלוי וידוע שאיש מהם לא מכיר את הסוגיא היטב

מן הענין להביא כאן את תגובתו שהתבטא ברבים באחד מן הפורומים, על מכתב שיצא מגדולי הרבנים נגד כמה דגמים של מכונות הגילוח, וגם הוא הביע דעתו על ידיעת הרבנים בענין זה:

מן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

אש תמיד" עמ' 76 ואילך

בספר זה הכותב מאריך בהיתר שימוש בחשמל המיוצר בחילול שבת, ומגנה ומעמיס טענות כלפי המשתמשים בגנרטור בשבת.

בנושא החשמל שבא"י כידוע שהוא מיוצר בחילול שבת, ומרן החזו"א אסר את השימוש בו, וכן אחריו רבים מגדולי ישראל, אמנם יש שהתירו, ונהרא נהרא ופשטיה, אבל גם כאן ראש המתירים היה מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל (שהתיר בתנאים מסוימים במציאות, שכבר אינם רלוונטיים היום, ואכמ"ל). ואף שהתיר את ההנאה, הדגיש כמה מכוער הדבר כשנהנה מחילול שבת. וכיוצא בו כל גדולי הדור עודדו את החומרא הזאת. וגם אלו שהתירו את ההנאה מעיקר הדין, עדיין הדגישו שיש ענין גדול להחמיר.

עד שקם הכותב ומצא שלהיפך! זהו קולא גדולה להקפיד על כך! ואדרבה, ישנה פרצה גדולה אצל אלו שמחמירים בזה כדעת כל גדולי ישראל⁴. והמציא מדעתו חשש של אמירה לנכרי (כאילו כל גנרטור שכונתי נופל כל שבוע... בעוד שאם זה קורה, זה אולי פעם בשנתיים), עד שיותר גרוע הנאה מגנרטור מחשש שמא אולי זה יפול, ואם יפול אולי יתירו לתקן את זה על ידי גוי, ואולי אין היתר לאמירה לגוי בזה, ולכן עדיף שיהנה באופן קבוע מחשמל המיוצר בחילול שבת ע"י ישראל, ללא חשש...

חשש 'אמירה לנכרי' בשל הפעלת הגנרטורים: בשימוש בגנרטור יש מן הקולא, שבאים בפעמים רבות לשימוש בגוי לחילול שבת עבור ישראל כדי לטפל בתקלות, ומאחר והנדון הוא באספקת חשמל למספר מועט של צרכנים ידועים - הרי כל זמן שלא מוודאים שיש ביניהם צרכן חולה [אפילו שאין בו סכנה] הזקוק לחשמל ושמותר לחלל שבת באמצעות גוי עבורו - הרי שהגוי חילל שבת עבור ישראל, ושימוש זה אוסר את החשמל מדינא ולא כחומרא; בזאת אינו דומה לחילול השבת בחברת החשמל הדואגת לכלל האוכלוסיה - שביניהם יש לא רק חולים [שמותר לחלל שבת עבורם ע"י גוי] אלא גם צרכני פיקו"נ [שמדינא מותר לחלל שבת עבורם גם ע"י ישראל]; בל נשלה את עצמנו שכל ה'אמירה לנכרי' נעשית ע"י מפעילי הגנרטור בהוראת ת"ח הבקי בזה, שהרי גם ללחץ קהל צרכני הגנרטור שנמאס להם שבת אחר שבת לאכול אוכל קר ולשבת בחושך - יש השפעה על החלטות מפעילי הגנרטור, ויש לו חלק עכ"פ בהמצאת היתרי רמיזה וכדו' [לעתים].

למנוע נזק לשכנים מחמת הגנרטורים: עוד יש מקום להעיר שבמקרים רבים הגנרטורים מזיקים לסביבה, הן מחמת הרעש המפריע ביותר לשכנים, הן מחמת הזיהום, והן מחמת חיבורי החשמל שלא תמיד עשויים בבטיחות יתירה, כפי המתבקש כשהתקציב דל, וידוע על פוסק מפורסם שאוסר להתקין גנרטור מחמת דיני חו"מ, וכ"כ הגר"ד לנדאו שליט"א ('פעמי יעקב' כסלו תשס"ד) 'ברור שטוב עושים הנמנעים מלהשתמש בחשמל ומתקינים גנרטורים פרטיים, אולם אל להם להיות מחמירים על חשבון הזולת, עליהם להקפיד שהגנרטור לא ירעיש או יעשן לסביבה, המשתמשים בחשמל בשבת - יש להם על מי לסמוך, אך המזיק לזולת - אין לו על מי לסמוך'.

⁴ גם בזה לא ראיתי תועלת לצטט כרוכלא כל גדולי ישראל שעוררו חשיבות הקפידא וההידור להשתמש בגנרטור, אבל אלקט מקצתם, ואין מוקדם ומאוחר: החזו"ן איש, הגרא"ז מלצר, הקהילת יעקב, בעל המנחת יצחק, הגרא"מ שך, הגרש"ז א, הגרי"י פישר, הגרי"ש אלישיב, הגרמ"י לפקוביץ, הגר"ח פיינברג, הגרא"ל שטיינמן, הגר"ק, ולהבח"ח מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א.

פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

הקושי הכלכלי במימון חשמל כשר: העירו שהדיון ההלכתי קצת משכיח שמאחורי הדברים הנושא המרכזי הוא רק תשלום של כמה מאות שקלים בחודש כדי שלא להזמין חשמל המיוצר תוך מרידה ופגיעה בכבוד אבינו שבשמים. וי"ל שבמקומות רבים לא ניתן להזמין חשמל גנרטור, והאלטרנטיבה הינה רק מערכת מצברים שקנייתה ותחזוקתה יקרים להפליא, וגם אינה מסוגלת לספק כמות בלתי מוגבלת של חשמל; וגם באותם המקומות שחשמל הגנרטור זמין - אכן נכון שאם עלות החשמל הכשר היתה כמו החשמל הטרף, ואם לא היו שיבושים חמורים בהספקתו, ואם לא היה מביא לזלזול באמירה לנכרי, ועוד - ההחלטה היתה קלה; אולם מה נעשה שעלות חשמל זה היא בערך פי חמש-שבע מחשמל רגיל, ויש לדמיין את מי שמורגל למזג את ביתו, ולאכול אוכל חם בצורה אחידה ע"י פלטת חשמל, ולהאיר את ביתו בתאורה חזקה - ונאלץ במשך כל שבתות השנה לוותר ולשבת בקור ובחום, לעתים בחשיכה או עם אור קלוש, לחמם את מאכלו על פח שלעתים נכבה ולעתים שורף - ובד"כ אינו מחמם את האוכל שאינו ממש מעל הלהבה, ולעתים גם מתהפך, וצריך הוא לבחור בין שבת מעונגת ללא חומרא זו, לבין שבת דלוחה תוך שמחה על מסירות נפשו, או להרויח את שני העולמות ולשלם על תענוג זה מאות רבות של שקלים בחודש [ולעתים זו כל ההכנסה מהכולל] - ניתן להבין שזה נסיון קשה למרבית האנשים שלא יחוו בתחושת רוממות רוח ומסירות נפש למען השבת אלא ירגישו גרוע [ויש לזכור את ביאורם של רבני ארה"ב לסיבה שרבים משומרי השבת שמסרו את נפשם עליה בבואם לארה"ב - גידלו בנים מחללי שבת, ולעתים בני הבית שלא זכו לרוממות נפש מכך - סובלים מאד, ומי יטול אחריות על התוצאות (עובדה הוה בתיכון של בנות שישכרו את מתקני 'לונה גל' בחופש הגדול באישון לילה, ולאחר שהגיעו לשם - מנהל בית הספר קיבל טלפון מרב אחד, שכלל לא נשאל על הדבר, שהורה לו לשלם וללכת ללא שימוש במתקנים, כי מקום זה מחלל שבת, וברור שלא רוממות השבת הופנמה שם אלא רק תסכול, והחכם - עיניו בראשו, וכ"ש לגבי אירוע תדיר שהתחושה המתלווה נצרבת בתודעה הרבה יותר מאירוע חד פעמי שנשכחת ממנו התחושה הקשה שהתלוותה אליו)], אלא שלא כל כך הוגן להשתמש בתעמולה כדי לשכנע דוקא לצד זה; לענ"ד הטלטול בשבת הרבה פחות חלק מהשימוש בחשמל, ולא מצאתי שהפכו אותו לקוד חברתי המייצג מעמד מסויים, ומי שכבוד השבת חשוב לו מוזמן לשבת עם רעייתו וילדיו הקטנים בביתו כל השבת [וכוונתי גם למה שקרוי 'עירוב מהודר' - שבפעמים רבות מתבסס על קולות רבות].

מן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

סת"ם בדפוס משי

במאמר זה (פורסם בירחון האוצר גליון יט, עמ' קכה) שם לו הכותב מטרה לצדד להתייר כתיבת סת"ם בדפוס משי, נגד דעת כל גדולי פוסקי הדור שיצאו נגד זה בחרב ובחנית⁵, ולא נחה דעתו עד שהסיק כהכותב (שהוא רב שכבר אפקוהו מבי מדרשא, מחמת השיטות המשוונות שלו בכל הנושאים) ש"היות שבמעשה זה נחסכים כמעט כל השאלות המתעוררות - ודאי שיש הרבה להעדיף הספרי תורה הנעשים בשיטה הנ"ל".

בשנים האחרונות הומצאה שיטת כתיבת סת"ם מהירה, שבה מותחים בד משי על מסגרת המונחת על הקלף, נקבי המשי נאטמו, מלבד הנקבים שבמקום צורת האותיות. לאחר ששופכים דיו סמיך על המשי - גורפים אותו במגב, המחדיר אותו לנקבי המשי, ולאחר הייבוש והסרת המשי - נותרות אותיות מושלמות. שיטת כתיבה זו עוררה סערה, ונכתבו כמה מאמרים הלכתיים המסבירים מדוע צריך לפסול סת"ם שנכתבו בשיטה זו.

במאמר זה יוצגו טענות הפוסלים (מלוקטות: מתוך מאמרו של הרב גראס, המופיע בעלון בית אהרן וישראל ק"ב; מתוך מאמרו של הרב בן ציון וואזנר, המופיע בעלון אור ישראל 30; ומתוך מאמרו של הרב יצחק יוסף, המופיע בליקוט יוסף על הלכות סת"ם. מאמרים אשר עוררו כמה מפוסקי הדור לעמוד בפרץ ולפסול שיטת כתיבה זו במוחלט), וכן יתבאר מה שיש להשיב על חלק מטענות הפוסלים.

לאחר כותבי זאת, ראיתי את תשובתו הארוכה של הגר"י עבאדי שליט"א (ש"ת אור יצחק י"ד נ"ג), ושמחתי שכיוונתי כמעט לכל דבריו, ומסקנתו: "אחר שהארכנו לדעתנו כל הצורך בענין זה, ותצא דינא שנדון דידן כשר לכתחילה ולמהדרין, ואין בו שום ספק... ולכן ודאי שיש בזה תיקון גדול במה שנעשה הדבר הזה של כתיבת מסך [=דפוס משי], בפקוח מורה צדק מוסמך, ושיעשה המעשה רק אדם ירא שמים - שיכוון באמת בכל האזכרות, ולהיות שבמעשה זה נחסכים כמעט כל השאלות המתעוררות - ודאי שיש הרבה להעדיף הספרי תורה הנעשים בשיטה הנ"ל".

⁵ סיקור קצר על הנושא: לפני כ-25 שנה המציאו דרך לכתוב ספרי תורה על ידי דפוס משי. מרנן ורבנן גדולי ההוראה יצאו נגד זה בחרב ובחנית. בקובץ אור ישראל (חלק לא) הדפיסו מכתבים מגדולי הדור, נצטט כמה ציטוטים:

הגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל כתב: "...וכל המהדר בזה **מרשיע ביודעים**, והא דידן אין כתיבה כלל... **וחבל על הזמן להוכיח טעותו ופשיעתו... מצפה לרחמי שמים**, שמואל הלוי ואזנר"

וכתב הגר"ש אלישיב זצ"ל: "הובא בפני מגילת אסתר... נעשית ע"י הדפסת משי. והנה מלבד התקלות והמכשולים העלולין לצאת מזה, יש לדון שזה בגדר המבואר בירושלמי פ"ב דגיטין כתב ולא השופך, וכן בסת"ם יש חסרון... **והם פסולים בהחלט**, ואסורים להשתמש בהם לצאת ידי חובה, **והמורה היתר בדבר**, המפיצים, תגריהן ותגרי תגריהם הם בכלל חוטאים ומחטיאי הרבים... יוסף שלום אלישיב"

והגר"ר נסים קרליץ זצ"ל כתב: "אחרי שיש **מכשילין את הרבים** בסת"ם ומגילות שלא נכתבו כדין רק נדפסו בדפוס משי, הננו להודיע בזה שהם **פסולים לחלוטין**, ומי שהניח רק תפילין כאלו הרי הוא **קרקפתא שלא הניח תפילין**, ובית עם מזוזות כאלו הוא **בית בלי מזוזת**. **וכל העוסקים בזה עונשם כפול ומכופל**, והמזכים את הרבים בסת"ם כשרים שכרם הרבה מאוד, נסים קרליץ" ובקובץ לשכת הקודש (קובץ ב', עמ' ע' והלאה) הדפיסו הרבה מכתבים מעוד כמה מגדולי הדור [הגר"י רוטה, הגר"ע יוסף, הגר"ח פ שיינברג, הגר"י פישר, הגר"מ בראנסדורפר כו'], נגד חידוש זה בכל התוקף ע"ש.

פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

ספר "הכצעקתה"

בחיבור זה שם לו הכותב למטרה להתיר את הפאות המגיעות משיער שנגזז מבתי ע"ז בהודו, והפליג בדברים כמה גדולי ישראל לא היו מוכשרים לדון בשאלה זו, וכמה הם טעו בזה.

בעוד שהוא מטיח דברים כאילו הצד של הרבנים האוסרים מלא נגיעות נגד פאות, שכח שהוא הוא זה שלחם בכל כוחו בעד הפאה, ואפילו אסר את ההליכה במטפחת במקום שהמנהג ללכת עם פאות...

אבל גם פה לא נחה דעתו עד שעורר שגדולי ישראל המורים לאיסור בעניין זה, הגם שלמעשה רובם ממליצים על פאות סינטטיות, אבל בפועל גדולי ישראל הם הגורמים להפקעת המחירים של הפאות הברזילאיות, וכן לריבוי הפריצות, כיון שדווקא בגלל שנוהרות הנשים משער מהודו, זה גורם לפריצות, כדלקמן...

גם לאלו שהנידון אצלם הוא לא על פאה נכרית קיימת, אלא לקנות פאה, הרי מראש מחירי הפאות הם מרקיעי שחקים [כנראה הרבה על רקע האיסור בתשס"ד, שכמות השיער המתאימה לתעשיית הפאות עבור החרדיות (כלומר, במחיר בינוני ולא באיכות הגבוהה ביותר) פחתה ביותר, או לחילופין הוצרך לעבור אצל עוד כמה ידים וסוחרים, דרך כמה ארצות, הכולל תשלומי מיסים נוספים, או תשלום למבריחי גבולות, וכמובן נוספה גם עלות ההכשר], וככל שתפוצת תעמולת האוסרים צוברת תאוצה - כך עולה הביקוש אצל כמה פאניות בודדות שמוכרות רק שיער שראו את הגילוח של כמה נערות יהודיות ספורות, והמצב גובל בהפקעת ק"י שיערים. וכל זה נופל בד"כ על ראש הורי הכלות, בתקופת לחץ ממוני לא פשוט. הפתרון של פאה סינתטית אינו מעלה ארוכה, לפי שהרבה נמנעות מפאות אלו, ואלו שמשתמשות בו בד"כ נזקקות לקנות פאה חדשה מידי תקופה.

ושנה דבריו עם תוספות, במאמר שפירסם (בירחון האוצר):

(יו"ד ק"מ). י. ובד"כ יש כאן כמה וכמה תערובות (שמועיל לחלק מהראשונים). יא. יש כאן הפסד מרובה לאין שיעור במה שמחירי הפאות האמירו למימדים עצומים מאחר והצורך בהכשר מונע את הסחר הישיר ממפעלים בסין. יב. בנוסף, הצניעות נפגמת ביותר, שהרי אם לא היו מצריכים הכשר על הפאות הרי שהציבור שהפרוטה לא מצויה בכיסו - היה רוכש פאות בסין [שהוא דבר שדי קל לעשותו כיום] במחיר נמוך בהרבה ממחירי הפאות כיום, ופאות אלו אף שנראות סביר, אבל אינן מתקרבות כלל ליופי הפאות היקרות, שכיום נאלצים לרכוש דוקא אותן בהעדר מסחר חופשי בזה.

והדברים נפלאים, שפאות סינטטיות שהן התחליף לשיער הודו, שמחירן נמוך מאוד, אינן טובות כי אינן יפות כדבעי. ואילו ללא האיסור של פאות מהודו, כולם היו מסתפקים בפאות של הודו, על אף ש(לטענתו) אינן יפות כדבעי...

מתוך הספר "צעד אחד קדימה" עמ' 14

בספר זה הכותב מגנה מאוד את חסידות ברסלב, ולא נחה דעתו עד שהשווה את דברי ר' נחמן מברסלב לדברי יש"ו הנוצרי רח"ל, ולדת הקתוליות (catholic). (ובערמוניות הוא כותב שאין זוהי כוונתו, אולם המבין מבין בדיוק מהי כוונתו...).

קתוליות

אזנים רגישות קולטות תחושה מפחידה של קתוליות בהשקפת ברסלב - שכל הצלת הנפש של היהודים חייבת לעבור דרך אדם אחד, ושללא תיווכו אין סיכוי להיות יהודי שלם, ושהוא בלבד המכפר עליהם: "אני נהר המטהר מכל הכתמים" (חיי מוהר"ן של"ב), "מה אתם יכולים לעשות תשובה? וכי מספיקים ימיכם וכוחכם כלכם לתקן פגם אחד ממה שקלקלתם? רק אני עושה תשובה בשבילכם ויש לאל ידי לתקן הכל - כל מה שקלקלתם עד הנה, רק העיקר מעתה לא תעשו עוד, ואפילו מהיום והלאה איני מקפיד על השגגות שתעברו ח"ו, רק העיקר שעכ"פ תשמרו עצמכם ממזיד" (חיי מוהר"ן ד"ש), "אי אפשר להיות איש כשר באמת כי אם כשמתקרבין להצדיק האמת שבדור... קודם שנמצא הצדיק האמת בעולם יכולים להתקרב להשי"ת מעצמו, אבל אחר שכבר נמצא הצדיק האמת בעולם אי אפשר להתקרב להשם יתברך באמת בשום אופן כי אם כשזוכין להתקרב אליו" (חיי מוהר"ן רצ"ט), "האמת שה' יתברך בתוך ישראל אבל הכל על ידי הצדיק משה רבנו, אבל תיכף כשחולק על משה שהוא הרב האמת הרי עוקר עצמו ואת השומעים למחלוקתו משם ה' כי אי אפשר להכלל בשם ה' כי אם על ידי הרב האמת כי זה היה עיקר הפגם [של קרח ועדתו] שרצו לעשות לעצמן שם לחלוק עצמן ממש" (לקט מלקוטי הלכות, הלכות שבועות ב' כ' [נכתב על ידי מוהר"ת]), וכן ידוע שמעלת הפדיונות הרווחת אצלם היא דוקא בהתקשרות נפשם לצדיק [בחבורת "צעד אחד פנימה" העיר שהמושג משובש, ושלא הבנתי את השגתו], וכבר רכבות יהודים נרצחו במיתות משונות על כפירתם באמונה משובשת זו של שכניהם הקתולים, וכיצד ניתן לסבול השקפה דומה לזו אצל היהודים; לאחר כל המבואר תמהתי מדוע קוראים הם לרבים "רבינו" ולא "הרב" שהרי אוחזים הם שהוא רבם של כל העולם כולו, ויתכן שהתשובה המפחידה לשאלה זו היא שבזאת מבטאים הם את אמונתם שדומה רבם למשה בן עמרם שהיה היחיד שנקרא "רבינו" [בחבורת "צעד אחד פנימה" כתב שבקטע זה דימיתי את רבי נחמן ליש"ו, ושדברי רבי נחמן נאמרו ליחידים שהדרדרו עד שאול תחתית כדי לעוררם לשוב, ושתפקיד הצדיק להקיץ - ולא הבין את כוונתי שפשוט שרבי נחמן לא התכוון שכל תיקון הנפש יעבור דרכו כמנהג הקתולים, אלא שכאשר אותם המשובשים רואים פעמים רבות את הציטוט "אני נהר המטהר לכל הכתמים" על גבי מכוניות ובתים - אכן מאמינים שהצלת הנפש היא רק בתיווך הצדיק, וממילא באים לשיבוש שמי שאינו מאמין בזה הוא אפיקורוס ואין לו חלק לעוה"ב והוא רשע, וכדו', כידוע למי שמכיר אותם].

פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה

ליקוט משאר ספרי מחבר הכצעקתה, ע"מ לתהות על קנקנו

ספר "ותשקוט הארץ"

בחיבור זה שם לו הכותב למטרה להתיר לנשים לכסות ראשן בפאה גם אם היא נראית טבעית לחלוטין, וגם אם היא גורמת הרהור לגברים הרואים אותה הרבה יותר מהשערות שלהן עצמם, בטענה שעל הגברים לשמור את העיניים.

ולא נחה דעתו עד שגיבב צדדי איסור לכסוי ראש במטפחת.

לפניכם קטע מעמ' 20 בו הוא מסיק שבמקום שכל הנשים הולכות עם פאה, אסור ללכת עם מטפחת!

מאחר וההנהגה למעשה תלויה במנהג המקומות - לכן מאחר ובקרב הקהילות החרדיות במערב אירופה מקובלת רק חבישת הפאה [כי לא שייר לחבוש מטפחת בין הגויות שם] - ברור שמי שתחבוש שם מטפחת בחוץ עלולה להתבלט, ואינו מדרכי הצניעות אף אם מוצאה ממדינה שכיסו שערן במטפחת, כמ"ש המהר"ם אלשקר. בקרב הקהילות החרדיות בארץ ישראל כיום חבישת הפאה מקובלת אף

לפניכם קטע מתוך הספר בעמ' 58 (ההדגשות במקור) בשם רבו הסודי..., בבחינת הרוצה להיחנק יתלה עצמו באילן גדול.

שמעתי ממור שליט"א שמאחר והיתר הפאה פשט בזמננו גם אצל הצנועות ונשות הרבנים, הרי שהחובשת מטפחת מתוך תחושת צדיקות יש לחוש בה משום גאווה ומוציאה לעז על הראשונים, שהרי מראה בעצמה שטובה היא יותר מהאחרות, וראה ב"ק (פ"א:) שרבי ורבי חייה הלכו למטפחת - הרי מראה בעצמה שסוברת שהחובשת פאה עוברת על דת יהודית. מצוי שחובשות המטפחות מפנימות גאווה כה גדולה ובכך מתגברות על הסתירה בין מראה עיניה שרוב הרבניות חובשות פאה לבין מה שהחדירו למוחה שהפאה אסורה - וגאווה זו מסוכנת שבעתים שהרי לא תוכל להיות מושפעת יותר מרבנים ומרבניות.

כהשלמה לנושא זה נביא כאן ציטוט מספרו בינה הגיגי עמ' 491 בו הוא מסביר שבדרך כלל האשה יותר יפה כשיש לה מטפחת מאשר בגילוי שיערה הטבעי...

במחילה, פרט לצעירות, האשה יפה יותר בכיסוי השער שלה מאשר בגילוי שער זקן, לבנבן, חלוש, דליל, כך שבד"כ הכיסוי מחמיא לה, פוק חזי כמה מכוערות החילוניות לאחר גיל ארבעים בערך, לעומת המכוסות - שהסתרת השער עבורן היא תוספת יופי, כך שגילוי השער בבית ממש לא אמור לתרום משהו לשלום הבית, ומי שבוחר בגילוי - לבריאות, לא חייב מאומה לקללה זו, אך הוא לא חייב להענש בכך שאשתו תראה מכוערת כשהיא יוצאת, כמובן כשלבושה כפי שמקובל.

מסקנא דמילתא

כל אשר הובא לפניכם אינו אלא טעימה קטנה מתוך ספריו, ומי שקלט את העניין מה טוב ומה נעים. ומי שלא קלט, כמדומה שאין מה להוסיף לו.

עכ"פ, נדמיין לעצמינו אדם עם דעות ככל הנ"ל, אשר בא לדון בסוגיית תקרובת ע"ז בפאות מהודו, כמדומה שברור כשמש מה יהיו מסקנותיו...

ועל דיון בהלכה שידוע מראש מה יהיו המסקנות, וכמה צריך לקחת אותו ברצינות, נעתיק את דברי הכותב עצמו, שמסביר בטוב טעם ודעת ענין זה...

יואל שילה

to me ▼

דבר נפלא שכתב הרב שמואל רפפורט שמעתי מדודי הרב מרדכי טנדלר חתנו של האג"מ זצ"ל: האג"מ היה רגיל לומר שיש רבנים מסויימים שהם "מגלים פנים בתורה שלא כהלכה". מה הקריטריון לציין הזה רבנים שאתה יודע מראש מה יגידו על נושאים מסויימים בגלל ההקשר שלו. על כל נושא כזה וכזה אתה יודע מראש שיגידו כך וכך, דהיינו שידועה להם מראש המסקנה וגם כשהם נכנסים כעת לבדוק במקורות ('בגלל השתייכות עדתית/פוליטית וכו') ולכתוב "פסק", מאמר או חוות דעת, הרי הם רק לוקחים את הטקסטים התורניים שלפניהם כ"חומר ביד היוצר" לבנות את המגדל שהם מראש ידעו על קיומו המדוייק התורה היא כלי שרת בידם להפיק את המסקנה שכרסם (או כרס קבוצתם וכדומה) משדרת להם. במקום לגשת למקורות וללמוד מחדש את הנושא בנסיון להבין מה התורה אומרת להם כעת על הנושא; האג"מ היה מקפיד לעשות להיפך. גם כשהגיעה אליו שאלה שענה עליה בעבר, היה פותח מחדש את הגמרות והמקורות העוסקים בדבר, לומד אותם ומגיע למסקנות. רק אז היה מעניין בתשובות שכבר כתב לראות אם יש מקור או סברא שנשמטו ממנו שיכולים לשדרג את העניין (זו כבר רמה גבוהה של הצד השני ולא בהכרח שכל אחד צריך להתנהג כך, לא להסתמך על תשובות שלו שכבר נכתבו, אבל טוב לדעת שיש... גם דבר כזה.. ועכ"פ להימלט מהצד הראשון)

ומומלץ לעיין גם בסוף מאמר "אל תביט אחרריך" (עמ' שכ"א) שם מובא מייל נוסף שנשלח מאותו מקור לאחד מחברי המכון (י.א.), בו ניתן לקבל עוד כמה תובנות בנוגע לאיש ולשיחו. עי' שם.

ונסיים בדברי הגמ' יומא ט:

"א"ר יוחנן בן תורתא מפני מה חרבה שילה, מפני שהיו בה שני דברים, גלוי עריות ובזיון קדשים וכו'..."